

سبک‌های پردازش هویت و اعتیاد به تلفن همراه: نقش واسطه‌ی مقابله‌ی مذهبی

قاسم عسکری‌زاده^۱، مریم پورمیرزایی*^۱، ریحانه حاج‌محمدی^۲

۱- گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر، کرمان، ایران.

۲- گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه زاهدان، زاهدان، ایران.

مکاتبات خطاب به خانم مریم پورمیرزایی؛ پست الکترونیک: maryampoomirzaei@ens.uk.ac.ir

اطلاعات مقاله

دریافت: ۱۱ تیر ۹۵

دریافت متن نهایی: ۱۴ شهریور ۹۵

پذیرش: ۲۳ شهریور ۹۵

نشر الکترونیکی: ۱۱ دی ۹۵

چکیده

سابقه و اهداف: هدف این پژوهش بررسی نقش واسطه‌ی مقابله‌ی مذهبی در سبک‌های پردازش هویت و اعتیاد به تلفن همراه است.

مواد و روش‌ها: روش پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه‌ی پژوهش، همه‌ی دانشجویان دانشگاه زاهدان را در سال ۱۳۹۴ دربرمی‌گیرد که ۳۸۴ نفر از آنان با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده و با استفاده از جدول کرجسی مورگان، انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها، از پرسش‌نامه‌های سبک‌های پردازش هویت، مقابله‌ی مذهبی و اعتیاد به تلفن همراه؛ و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها، بر اساس شاخص‌های آمار توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون و الگویابی معادله‌های ساختاری (تحلیل مسیر) از نرم‌افزارهای SPSS (نسخه‌ی ۱۹) و LISREL (نسخه‌ی ۸/۵۰) استفاده شد. این پژوهش تمام موارد اخلاقی مرتبط را رعایت نموده است.

یافته‌ها: نتایج آزمون همبستگی نشان داد که اعتیاد به تلفن همراه با سبک سردرگم - اجتنابی ($p \leq 0/01$) و مقابله‌ی مذهبی منفی ($p \leq 0/05$) دارای همبستگی مثبت معنادار است و مقابله‌ی مذهبی منفی، با سبک‌های اطلاعاتی و هنجاری رابطه‌ی معنادار منفی؛ و با سبک سردرگم - اجتنابی، رابطه‌ی معنادار مثبت دارد ($p \leq 0/01$). تحلیل مسیر نیز نقش واسطه‌ی مقابله‌ی مذهبی منفی را در سبک پردازش هویت هنجاری و سبک سردرگم - اجتنابی، با اعتیاد به تلفن همراه، تأیید کرده است.

نتیجه‌گیری: این مطالعه نشان می‌دهد که مقابله‌ی مذهبی منفی، در سبک‌های پردازش هویت و اعتیاد به تلفن همراه، نقش واسطه‌ی جزئی دارد.

استناد مقاله به این صورت است:

Askarizadeh Gh, Poormirzaei M, Hajmohammadi R. Identity processing styles and cell phone addiction: The mediating role of religious coping. J Res Relig Health. 2017;3(1):18-29.

مقدمه

در حال توسعه به راحتی از آن استفاده می‌کنند (۱). این وسیله ویژگی‌های بسیاری دارد که اشخاص را نسبت به استفاده از آن برمی‌انگیزد (۲). مشکل‌های شخصی و اجتماعی بسیاری نیز هم‌زمان با شیوع استفاده از این وسیله به وجود آمده است که

تلفن همراه یکی از بزرگ‌ترین اختراع‌های جهان امروز است و بیشتر مردم در کشورهای پیشرفته همانند مردم کشورهای

روانی^{۱۰} سنجیده و به این نتیجه رسیده‌اند که سبک‌های پردازش هویت اطلاعاتی و هنجاری دارای بهزیستی روانی خوبی است؛ و همچنین سبک سردرگم - اجتنابی با بهزیستی روانی، رابطه‌ی منفی دارد (۸).

بررسی پیشینه‌ی پژوهش نشان می‌دهد که در بیشتر پژوهش‌ها، بین اعتیاد به اینترنت با سبک سردرگم - اجتنابی همبستگی مثبتی وجود داشته است. فتحی، سهرابی و سعیدیان (۶) در پژوهشی نشان داده‌اند که افراد معتاد بیشتر دارای هویت هنجاری و سردرگم - اجتنابی هستند و در مقابل هویت بیشتر دانشجویان غیرمعتاد، اطلاعاتی است. نتایج پژوهش‌های جمشیدی و سروقد (۱۰)؛ و نیز ملتفت و همکاران (۱۱) گویای این است که سبک هویتی سردرگم - اجتنابی بیشتر در افراد معتاد مشاهده می‌شود. مورشونبل^{۱۱} هم در سال ۲۰۱۴، وجود رابطه‌ی منفی بین سبک هنجاری و اعتیاد به اینترنت و پیش‌بینی مثبت آن را با سبک سردرگم - اجتنابی گزارش کرده است (۱۲).

معنویت^{۱۲} و مذهب^{۱۳} نیز از جمله عامل‌هایی هستند که سلامتی روان را تأمین می‌کنند و با اعتیاد رابطه‌ی منفی دارند. این دو عامل مسیرهای مناسبی برای رسیدن به مقصد نهایی در طول زندگی هستند. برای مثال، کسانی که چارچوب مذهبی قوی‌تری دارند، در شرایط استرس‌زا از راهبردهای مقابله‌ی مذهبی^{۱۴} مثبت بیشتر استفاده می‌کنند (۱۳)، یعنی آنان ارتباط معنوی بیشتری با خداوند برقرار می‌کنند؛ بیشتر حمایت معنوی را جست‌وجو می‌کنند؛ بیشتر می‌بخشند و ارزیابی مجدد معنوی خیرخواهانه‌تری انجام می‌دهند. بنابراین، با شرایط منفی در زندگی، سازگاری بهتری دارند. در مقابل، کسانی که از راهبردهای مذهبی منفی استفاده می‌کنند نارضایتی معنوی بیشتری دارند؛ به مجازات خداوند معتقد هستند و از وقایع، ارزیابی شیطانی دارند. بنابراین، نشانه‌های هیجانی استرس و روان‌شناختی مانند افسردگی در آنان بروز می‌کند و زندگیشان نیز کیفیت پایین‌تری دارد (۱۴).

پافر، اسکالسکی و مید^{۱۵} در سال ۲۰۱۲، بیان کردند که مقابله‌ی مذهبی مثبت، نقش محافظت‌کننده‌ی در برابر خطر بازگشت به مواد، در بیماران وابسته به مواد افیونی دارد؛ و نیز کاهش استفاده از راهبردهای مقابله‌ی مذهبی منفی استفاده‌ی

می‌توان اعتیاد به تلفن همراه^۱ را یکی از مهم‌ترین این مشکل‌ها دانست (۳). افراد معتاد به تلفن همراه در مقایسه با افراد معمولی، بدون تلفن همراه احساس افسردگی، گم‌گشتگی و انزوا می‌کنند؛ گاهی کار و زندگیشان نیز به سبب فراوانی تماس‌ها، پیام‌های متنی، وب‌گردی و چت‌های برخط (آن‌لاین) مختل می‌شود (۱). اعتیاد به تلفن همراه در پنجمین طبقه بندی بین‌المللی اختلال‌های روانی (DSM-V) نوعی اختلال مرتبط با فناوری معرفی شده است؛ پژوهش‌ها نشان داده است که این اعتیاد منجر به پدیدآمدن مشکل‌های مرتبط با سلامت روان می‌شود (۴ و ۵).

یکی از عامل‌هایی که چگونگی استفاده از تلفن همراه را تحت تأثیر قرار می‌دهد، هویت^۲ کاربر است (۶). هویت، چارچوبی است که افراد بر اساس آن تجربه‌های شخصیشان را تفسیر و معنی؛ و هدف و مسیر زندگیشان را نیز تعیین می‌کنند (۷). برای بیش از چهار دهه، بیشترین پژوهش‌ها در زمینه‌ی هویت، براساس گفتمان هویت - وضعیت جیمز مارسیا^۳ شکل گرفته بود که چهار تیپ هویتی را بر مبنای سطوح بالا، پایین، خوداکتشافی^۴ و تعهد^۵ مشخص می‌کرد. سپس برزونسکی^۶ برای توضیح زیربنای اجتماعی - شناختی این تیپ‌های هویتی، با فرض اینکه هر یک از آن‌ها از سبک پردازش اطلاعاتی متفاوتی برای تصمیم‌گیری و حل مشکل‌ها استفاده می‌کنند، سه سبک پردازش هویت اطلاعاتی^۷، هنجاری^۸ و سردرگم - اجتنابی^۹ را مشخص کرده است (۸).

افراد دارای سبک پردازش هویت اطلاعاتی، اطلاعات مربوط را به صورت فعال جست‌وجو، پردازش و ارزیابی می‌کنند. سبک هنجاری مرتبط با پیروی از استانداردها و دستورالعمل‌های هنجاری است که مراجع مهمی مانند والدین آن را تعیین می‌کنند. سبک سردرگم - اجتنابی نیز افرادی را شامل می‌شود که غیرمتعهد هستند و از رویارویی با مشکل‌ها اجتناب می‌کنند و تصمیم‌گیری را تا وقتی که پیامدهای موقعیتی، وضعیت را مشخص کند به تأخیر می‌اندازند (۹).

با توجه به اینکه هویت منسجم، افراد را قادر می‌سازد تا به صورت مؤثری با محیط سازگار شوند و با مشکل‌های زندگی روزمره کنار بیایند، پژوهشگران رابطه‌ی هویت را با بهزیستی

1. mobile phone addiction

2. identity

3. James Marcia

4. self-exploration

5. commitment

6. Berzonsky

7. informational

8. normative

9. diffuse-avoidant

10. psychological well-being

11. Morsunbul

12. spirituality

13. religion

14. religious coping strategy

15. Puffer, Skalski & Mead

LISREL (نسخه‌ی ۸/۵) استفاده شده است. ابزارهای استفاده شده در این پژوهش عبارت است از:

پرسش‌نامه‌ی اعتیاد به تلفن همراه: سواری در سال ۱۳۹۲، این پرسش‌نامه را با ۱۳ سؤال طراحی و پایایی کلی آن را ۰/۸۵ اعلام کرده است. روایی این پرسش‌نامه نیز مطلوب گزارش شده است (۱۹).

پرسش‌نامه‌ی سبک‌های پردازش هویت (ISI-6G)^۴: در پژوهش حاضر، برای اندازه‌گیری سبک‌های پردازش هویت، از فرم ۳۰ سؤالی پرسش‌نامه‌ی سبک‌های پردازش هویت، ساخته‌ی وایت، ومپلر و وین^۵ در سال ۱۹۹۸، استفاده شده است. این پرسش‌نامه برگرفته از مدل برزونسکی و دارای سه مؤلفه‌ی سبک اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم - اجتنابی است که بر اساس درجه‌بندی لیکرت پنج درجه‌ی ساخته شده - است (۲۰). در ایران، سلطانی و همکاران در سال ۱۳۸۹، پایایی هر یک از سبک‌های نامبرده را به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۶ و ۰/۸۰ به دست آورده و روایی آن را نیز مطلوب گزارش کرده‌اند (۲۱).

پرسش‌نامه‌ی مقابله‌ی مذهبی (R-Cope)^۶: پارگمنت^۷، پرسش‌نامه‌ی مقابله‌ی مذهبی را در سال ۲۰۰۰، با ۱۴ سؤال و دو زیر مقیاس سبک مقابله‌ی مثبت و سبک مقابله‌ی منفی، به شیوه‌ی لیکرت چهار گزینه‌ی با نمره‌گذاری از صفر تا سه، ساخته است (۲۲) که پایایی هر یک از زیر مقیاس‌های آن به ترتیب ۰/۸۶ و ۰/۶۵ است (۲۳).

یافته‌ها

تعداد کل شرکت‌کنندگان در این پژوهش، ۳۸۴ نفر بود که ۶۴ درصد (۲۴۸ نفر) آنان زن و ۳۵ درصد (۱۳۶ نفر) مرد بودند. دامنه‌ی کلی سن، بین ۱۸ تا ۳۶ سال بود که به تفکیک جنسیت بدین صورت است: حداقل سن زنان ۱۸ و حداکثر آن ۳۶ سال، با میانگین ۲۳/۱۴ و انحراف معیار ۳/۴۹ است. سن مردان نیز حداقل ۱۸ و حداکثر ۳۱ سال است که میانگین آن ۲۲/۴۹ و انحراف معیار آن ۲/۵۳ است. میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش در جدول شماره ۱ نشان داده شده است.

کمتر از مواد افیونی را پس از سم‌زدایی پیش‌بینی می‌کند (۱۵). استولتزفوس و فارکاس^۱ نیز در سال ۲۰۱۲ بیان کردند که مقابله‌ی مذهبی مثبت، رابطه‌ی بین استرس روزانه و استفاده از الکل را در میان دانشجویان زن تعدیل می‌کند (۱۶). ولی هورتون و لوکاس^۲ در سال ۲۰۱۳، دریافتند که هیچ یک از راهبردهای مقابله‌ی مذهبی مثبت یا منفی با سیگارکشیدن مردان مرتبط نیست؛ درحالی‌که مقابله‌ی مذهبی منفی در زنان، تأثیر نشانه‌های افسردگی بر سیگار کشیدن را در آنان افزایش می‌دهد و مقابله‌ی مذهبی مثبت، با نشانه‌های افسردگی سیگار کشیدن آنان، رابطه‌ی منفی دارد (۱۷). گیوردانو^۳ و همکارانش در سال ۲۰۱۵، با تأکید بر نقش نقش‌بازدارنده‌ی مقابله‌ی مذهبی مثبت در برابر نوشیدنی‌های خطرناک و استفاده از ماری‌جوانا، بین مقابله‌ی مذهبی منفی و اعتیاد به این‌گونه مواد، رابطه‌ی مشاهده نکردند (۱۸).

همان‌طور که پیش از این اشاره شد، تاکنون پژوهش‌های مختلفی به صورت جداگانه نقش متغیرهای موردنظر در این پژوهش را بررسی کرده‌اند و اگرچه رابطه‌ی آن‌ها با انواع دیگر اعتیاد مثل اعتیاد به مواد مخدر یا اعتیاد به اینترنت سنجیده شده ولی بررسی رابطه‌ی آن‌ها با اعتیاد به تلفن همراه، نادیده گرفته شده است. بنابراین، در پژوهش حاضر این سؤال مطرح است که اثر مستقیم و غیرمستقیم این متغیرها بر یکدیگر چگونه است و با اعتیاد به تلفن همراه چه رابطه‌ی دارد؟

مواد و روش‌ها

روش این پژوهش، توصیفی، از نوع همبستگی است. جامعه‌ی پژوهش شامل تمامی دانشجویان دانشگاه زاهدان (۲۱۲۱۷ نفر) در سال ۱۳۹۴ است که ۳۸۴ نفر از آنان با استفاده از جدول کرجسی مورگان (۱۹۷۰) و با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. در ابتدای اولین پرسش‌نامه، راهنمای پاسخ‌گویی به پرسش‌ها نیز قرار داده شده بود؛ پس از آن از شرکت‌کنندگان خواسته شده بود تا اطلاعات فردی خود مانند جنسیت، سن و رشته‌ی تحصیلی را تکمیل کنند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها براساس شاخص‌های آمار توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون و الگویابی معادله‌های ساختاری (تحلیل مسیر) از نرم‌افزارهای SPSS (نسخه‌ی ۱۹) و

⁴ identity styles inventory (ISI-6G)

⁵ White, Wampler & Winn

⁶ religious coping scale (R-Cope)

⁷ Pargament

¹ Stoltzfus & Farkas

² Horton & Loukas

³ Giordano

بر اساس این جدول، بین سبک‌های پردازش هویت، بیشترین میانگین مربوط به سبک هویت اطلاعاتی است ($M=39/62$) و میانگین مقابله‌ی مذهبی مثبت نیز، از مقابله‌ی مذهبی منفی بیشتر است ($M=14/67$).

جدول شماره ۲ مربوط به ضریب همبستگی بین متغیرهای پژوهش است.

جدول شماره ۱. آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر/شاخص	میانگین	انحراف معیار
سبک هویت اطلاعاتی	۳۹/۶۲	۵/۹۰
سبک هویت هنجاری	۳۳/۴۲	۴/۶۷
سبک هویت سردرگم - اجتنابی	۳۰/۱۲	۶/۴۵
مقابله‌ی مثبت	۱۴/۶۷	۴/۸۲
مقابله‌ی منفی	۵/۰۸	۳/۶۵
اعتیاد به تلفن همراه	۳۶/۹۷	۸/۷۷

جدول شماره ۲. ضریب‌های ماتریس همبستگی بین متغیرهای پژوهش

متغیر	(۱)	(۲)	(۳)	(۴)	(۵)	(۶)
(۱) سبک اطلاعاتی	۱					
(۲) سبک هنجاری	۰/۵۵۴**	۱				
(۳) سبک سردرگم - اجتنابی	۰/۰۵۱	۰/۰۵۰	۱			
(۴) مقابله‌ی مثبت	۰/۳۲۳**	۰/۳۷۳**	-۰/۱۹۴**	۱		
(۵) مقابله‌ی منفی	-۰/۱۷۴**	-۰/۲۱۵**	۰/۱۸۵**	-۰/۲۸۸**	۱	
(۶) اعتیاد به تلفن همراه	-۰/۰۶۵	-۰/۰۴۴	۰/۱۰۳*	-۰/۰۲۷	۰/۲۵۱**	۱

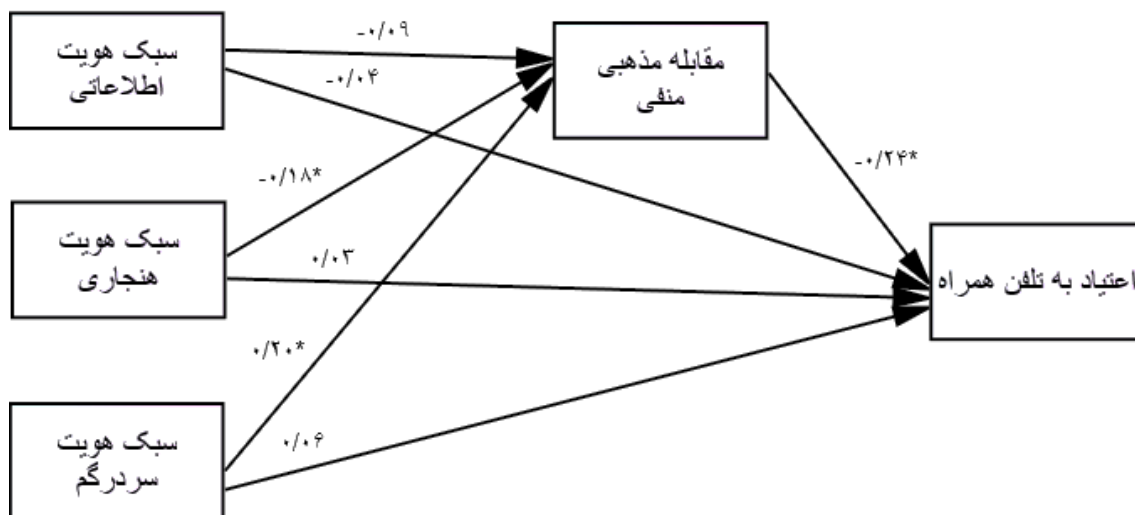
* $p \leq 0/05$ ** $p \leq 0/01$

معنادار است. بنابراین از آوردن تحلیل‌های مدل اول صرف‌نظر شد.

در این مدل، نقش واسطه‌ی سبک مقابله‌ی مذهبی منفی در رابطه‌ی بین سبک‌های پردازش هویت و اعتیاد به تلفن همراه، مدنظر است که ضریب‌های استاندارد مسیرهای مستقیم آن در شکل شماره ۱ نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، فقط ضریب‌های مسیرهای سبک پردازش هویت هنجاری و سبک سردرگم - اجتنابی با مقابله‌ی مذهبی منفی؛ و مقابله‌ی مذهبی منفی با اعتیاد، معنادار است و ضریب‌های دیگر معنادار نیست.

نتایج آزمون همبستگی نشان داده است که مقابله‌ی مذهبی مثبت، با سبک پردازش هویت اطلاعاتی و هنجاری رابطه‌ی مثبت معنادار و با سبک سردرگم - اجتنابی، رابطه‌ی منفی معنادار دارد ($p \leq 0/01$). اگرچه رابطه‌ی مقابله‌ی مذهبی منفی نیز با تمامی سبک‌های پردازش هویت، معنادار است، اما برخلاف مقابله‌ی مذهبی مثبت، با سبک سردرگم - اجتنابی، رابطه‌ی مثبت دارد ($p \leq 0/01$). علاوه‌براین، بین اعتیاد به تلفن همراه با مقابله‌ی مذهبی منفی نیز همبستگی مثبت معنادار وجود دارد ($p \leq 0/01$).

برای بررسی نقش واسطه‌ی مقابله‌ی مذهبی مثبت و منفی در رابطه‌ی بین سبک‌های پردازش هویت و اعتیاد به تلفن همراه، از روش تحلیل مسیر استفاده شده است. بر این اساس، فرض می‌شود که سبک‌های پردازش هویت، از طریق مقابله‌ی مذهبی با اعتیاد به تلفن همراه رابطه دارد. باتوجه به اینکه مقابله‌ی مذهبی دارای دو بُعد مثبت و منفی است، مدل‌سازی برای هر یک از آن‌ها به صورت جداگانه انجام گرفته است؛ نتایج تحلیل‌ها نشان داده است که این مدل برای مقابله‌ی مذهبی مثبت، معنادار نیست؛ درحالی‌که برای مقابله‌ی مذهبی منفی،

شکل ۱. ضریب‌های استاندارد مسیرهای مستقیم برای مدل فرضی نقش واسطه‌ی مقابله‌ی مذهبی منفی در رابطه‌ی بین سبک‌های هویت و اعتیاد به تلفن همراه

اثر سبک هنجاری بر مقابله‌ی منفی	-۰/۱۴	-۰/۱۸*	-۳/۰۳
اثر سبک هنجاری بر اعتیاد	۰/۰۵	۰/۰۳	۰/۴۶
اثر سبک سردرگم بر مقابله‌ی منفی	۰/۲۰	۰/۲۰*	۴/۰۴
اثر سبک سردرگم بر اعتیاد	۰/۰۸	۰/۰۶	۱/۱۷
اثر مقابله‌ی منفی بر اعتیاد	۰/۵۷	۰/۲۴*	۴/۶۰

* $p \leq 0.05$

جدول ۴. ضریب‌های استاندارد مسیرهای غیرمستقیم موجود در مدل

مسیرها	β	Z_{sobel}
اثر سبک اطلاعاتی بر اعتیاد به واسطه‌ی مقابله‌ی منفی	-۰/۰۲	-۱/۵۷
اثر سبک هنجاری بر اعتیاد به واسطه‌ی مقابله‌ی منفی	-۰/۰۴	-۲/۸۱**
اثر سبک سردرگم بر اعتیاد به واسطه‌ی مقابله‌ی منفی	۰/۰۵	۴/۲۹**

** $p \leq 0.01$

همان‌طور که ملاحظه می‌شود اثر غیرمستقیم سبک پردازش هویت هنجاری بر اعتیاد به تلفن همراه، با ضریب استاندارد -۰/۰۴ و اثر غیرمستقیم سبک پردازش هویت سردرگم-اجتنابی بر اعتیاد به تلفن همراه، با ضریب استاندارد ۰/۰۵، معنادار است ($p \leq 0.01$)، بدین معنا که اثر غیرمستقیم این مسیرها بیشتر از اثر مستقیم آن‌ها است؛ بنابراین مقابله‌ی مذهبی منفی در رابطه‌ی بین این متغیرها نقش واسطه ایفا می‌کند (۲۴).

در پایان باید یادآور شد که شاخص‌های برازندگی، گویای برازش کامل مدل است، بدین‌صورت که یافته‌های پژوهش نشان داده p بیشتر از ۰/۰۵ و RMSEA کمتر از ۰/۰۵ است. در

جدول شماره‌ی ۳ ضریب‌های استاندارد و غیراستاندارد مسیرهای مستقیم مدل فرضی، نقش واسطه‌ی مقابله‌ی مذهبی منفی در رابطه‌ی بین سبک‌های پردازش هویت و اعتیاد به تلفن همراه را نشان می‌دهد.

همان‌طور که در جدول شماره‌ی ۳ دیده می‌شود، از بین سبک‌های هویت، فقط اثر مستقیم سبک هنجاری و سبک سردرگم-اجتنابی بر مقابله‌ی مذهبی منفی، معنادار است ($t \geq \pm 2/58$) که جهت این رابطه برای سبک هنجاری، منفی ($\beta = -0.18$) و برای سبک سردرگم - اجتنابی مثبت است ($\beta = 0.20$). هیچ یک از این سبک‌ها بر اعتیاد به تلفن همراه اثر مستقیم معنادار ندارد ($t \leq \pm 2/58$) ولی اثر مقابله‌ی مذهبی منفی بر اعتیاد به تلفن همراه معنادار ($t \geq \pm 2/58$) و مثبت است ($\beta = 0.24$). بیشترین واریانس تبیین شده نیز مربوط به اثر مقابله‌ی منفی بر اعتیاد است ($r^2 = 0.057$). باتوجه به اینکه یکی از هدف‌های الگویابی معادله‌های ساختاری، نشان دادن میزان اثر غیرمستقیم متغیر مستقل (متغیر برون‌زاد) بر متغیر وابسته (متغیر درون‌زاد) است، ضریب‌های مسیرهای غیرمستقیم موجود در مدل نیز محاسبه و برای تعیین معناداری آن‌ها آزمون سوبل^۱ انجام شده است که نتایج آن در جدول شماره‌ی ۴ مشاهده می‌شود.

جدول ۳. ضریب‌های استاندارد و غیراستاندارد مسیرهای مستقیم موجود در مدل

مسیرها	B	β	T
اثر سبک اطلاعاتی بر مقابله‌ی منفی	-۰/۰۵	-۰/۰۹	-۱/۴۵
اثر سبک اطلاعاتی بر اعتیاد	-۰/۰۶	-۰/۰۴	-۰/۷۰

^۱ Sobel

بیشتری به استفاده‌ی مفرط از تلفن همراه روی می‌آورند. یافته‌ها درباره‌ی رابطه‌ی بین متغیرهای میانجی و وابسته نیز بدین صورت است: بین مقابله‌ی مذهبی مثبت و اعتیاد به تلفن همراه رابطه‌ی معنادار وجود ندارد؛ که این امر با نتیجه‌ی تمامی پژوهش‌های یاد شده در پیشینه، مغایر است. در افرادی که از راهبردهای مقابله‌ی مذهبی مثبت استفاده می‌کنند، ادراک خداوند، که منبعی حمایت‌کننده است؛ راهبرد مقابله‌ی قوی و تأثیرگذار، در برابر شرایط ناگوار زندگی است (۱۸) که موجب افزایش قدرت تحمل هیجان‌های منفی و فرار نکردن از رویارویی با مشکل‌ها، با روی آوردن به تلفن همراه می‌شود.

یافته‌ی دیگر این پژوهش، وجود رابطه‌ی معنادار مثبت بین مقابله‌ی مذهبی منفی و اعتیاد به تلفن همراه است که با یافته‌ی پژوهش پافر و همکارانش (۱۵)؛ و هورتون و لوکاس (۱۷) هماهنگ و با نتیجه‌ی پژوهش گیوردانو و همکارانش (۱۸) ناهماهنگ است. می‌توان گفت که اعتیاد به تلفن همراه افراد دارای راهبرد مقابله‌ی مذهبی منفی، به نگرش آنان نسبت به خداوند یا قدرت برتر مربوط می‌شود. افراد با سبک مقابله‌ی مذهبی منفی در زندگیشان احساس ناامیدی، تنهایی و نداشتن قدرت می‌کنند، زیرا فکر می‌کنند که خداوند آنان را رها کرده است (۱۵). بنابراین برای پرکردن این خلأ به استفاده‌ی مفرط از تلفن همراه روی می‌آورند.

باتوجه به اینکه هدف اصلی این پژوهش، بررسی نقش واسطه‌ی مقابله‌ی مذهبی در رابطه‌ی سبک‌های پردازش هویت و اعتیاد به تلفن همراه است؛ یافته‌ها نشان داده که نقش واسطه‌ی مقابله‌ی مذهبی مثبت در رابطه‌ی بین سبک‌های پردازش هویت و اعتیاد به تلفن همراه معنادار نیست. تبیین آماری این یافته باتوجه به شرایط خاصی که باید برای ایفای نقش واسطه وجود داشته باشد این است که جز سبک هویت سردرگم - اجتنابی هیچ یک از سبک‌های دیگر با اعتیاد به تلفن همراه رابطه‌ی معنادار ندارد؛ که این امر در مورد متغیر واسطه، یعنی مقابله‌ی مذهبی مثبت، نیز صادق است. بنابراین، شرایط ایفای نقش واسطه، برای این متغیر فراهم نبوده است.

یافته‌ی آخر این پژوهش مربوط به نقش واسطه‌ی مقابله‌ی مذهبی منفی در رابطه‌ی بین سبک‌های پردازش هویت و اعتیاد به تلفن همراه است که از نقش واسطه‌ی این متغیر در رابطه‌ی بین سبک هویت هنجاری و سبک سردرگم - اجتنابی با اعتیاد به اینترنت حمایت می‌کند. تبیین این یافته آن است که سبک هویتی افراد با نحوه‌ی مقابله‌ی آنان با رویدادها رابطه دارد؛ بدین صورت که افراد دارای هویت سردرگم - اجتنابی معمولاً از

مدل‌هایی که برازش خوبی دارند χ^2/df باید به عددی کوچک‌تر از ۲ برسد، که در پژوهش حاضر این نسبت برابر با صفر است؛ در مدل‌هایی که دارای برازش کامل با داده‌ها هستند، میزان χ^2 با درجه‌ی آزادی صفر، برابر با صفر است (۲۵) که این ویژگی نیز در این مدل وجود داشت.

نتیجه‌گیری

یافته‌های به‌دست‌آمده از این پژوهش نشان می‌دهد که مدل مفهومی پژوهش دارای برازش مناسبی با داده‌ها است. در بررسی ماتریس همبستگی داده‌ها مشخص شد که نبود رابطه بین سبک پردازش هویت اطلاعاتی با اعتیاد به تلفن همراه، با نتیجه‌ی پژوهش فتحی و همکاران (۶)؛ جمشیدی و سرقد (۱۰)؛ و ملتفت و همکارانش (۱۱) مغایر است ولی با نتیجه‌ی پژوهش مورسونبل (۱۲) مبنی بر اینکه، سبک اطلاعاتی نمی‌تواند اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی معنادار کند، هماهنگ است. این یافته را می‌توان این‌گونه تبیین کرد که افراد دارای هویت اطلاعاتی، معمولاً با وقایع، سنجیده و منطقی برخورد می‌کنند و سعی می‌کنند تا از آنچه که در اختیار دارند (مانند تلفن همراه) به‌شکل حساب شده و برای هدف‌های مشخصی استفاده کنند (۶).

باتوجه به اینکه بین سبک پردازش هویت هنجاری و اعتیاد به تلفن همراه نیز رابطه‌ی معناداری وجود ندارد و همچنین، این یافته با تمامی نتایج پژوهش‌های قبل مغایر است، می‌توان این نبود رابطه را این‌گونه توجیه کرد که افراد دارای هویت هنجاری نیز از هنجارهای مقام‌ها و افراد قدرتمند مثل آموزه‌های مذهبی و درخواست‌های خانواده پیروی و تلاش می‌کنند تا انتظارات آنان را برآورده کنند (۱۱). بنابراین، در صورتی که افراد مهم در زندگی آنان نسبت به استفاده‌ی فراوان از تلفن همراه نگرش منفی داشته و به استفاده‌ی صحیح و بجا از آن گرایش داشته باشند، آنان نیز چنین شیوه‌ی را دنبال می‌کنند که از ایشان در برابر اعتیاد به تلفن همراه محافظت می‌کند.

در نهایت وجود رابطه‌ی معنادار بین سبک پردازش هویت سردرگم - اجتنابی و اعتیاد به تلفن همراه با نتیجه‌ی تمامی پژوهش‌های یادشده در پیشینه هماهنگ است؛ این رابطه از این مسئله ناشی می‌شود که افراد دارای هویت سردرگم - اجتنابی کمتر به پیامد کارهایشان فکر می‌کنند و با مشغول کردن خودشان به صورت موقت به تلفن همراه، از روبه‌رو شدن با مشکل‌ها و حل آن اجتناب می‌کنند و به احتمال

4. Choi H-S, Lee H-K, Ha J-C. The influence of smartphone addiction on mental health, campus life and personal relations-Focusing on K university students. *Journal of the Korean Data and Information Science Society*. 2012;23(5):1005-15.
5. Babadi-Akashe Z, Zamani BE, Abedini Y, Akbari H, Hedayati N. The Relationship between Mental Health and Addiction to Mobile Phones among University Students of Shahrekord, Iran. *Addict Health*. 2014;6(3-4):93-9.(Full Text in Persian)
6. Fathi M, Sohrabi F, Saidian M. Comparison of the characteristics and identity style of Internet addicts and non-addicts students. *Journal of Behavioral Sciences*. 2013;11(2):90-9. (Full Text in Persian)
7. Berzonsky MD. Identity style and well-being: Does commitment matter? *Identity: An International Journal of Theory and Research*. 2003;3(2):131-42.
8. Berzonsky MD, Ciecuch J. Mediatlional role of identity commitment in relationships between identity processing style and psychological well-being. *Journal of Happiness Studies*. 2016;17(1):145-62.
9. Berzonsky MD. Identity style conceptualization and measurement. *Journal of adolescent research*. 1989;4(3):268-82.
10. Jamshidi M, Sarvghad S, 2015; 6 (20), 37-53. The mediating role of identity styles in the relationship between differentiation and Internet addiction in middle school students nongovernmental. *Psychological methods and models*. 2015;6(20):37-53.(Full Text in Persian)
11. Moltafet G, Papi H, Kiaee Rad H, Toyari E. Comparison of resiliency, identity styles, life quality and emotional intelligence of addicts, non- addicts and improved people. *WALIA journal*. 2015;31(53):223-8.(Full Text in Persian)
12. Morsünbül Ü. Internet addiction in adolescence period: its relations with identity style and ruminative exploration. *Anatolian Journal of Psychiatry*. 2014;15(1):77-83.
13. Hill PC, Pargament KI. Advances in the conceptualization and measurement of religion and spirituality: Implications for physical and mental health research. 2008.
14. Pargament KI, Koenig HG, Perez LM. The many methods of religious coping: Development and initial validation of the RCOPE. *Journal of clinical psychology*. 2000;56(4):519-43.
15. Puffer ES, Skalski LM, Meade CS. Changes in religious coping and relapse to drug use among opioid-dependent patients following inpatient detoxification. *Journal of religion and health*. 2012;51(4):1226-38.
16. Stoltzfus KM, Farkas KJ. Alcohol use, daily hassles, and religious coping among students at a religiously affiliated college. *Substance use & misuse*. 2012;47(10):1134-42.

روبه‌رو شدن با مشکل‌ها اجتناب می‌کنند و از راهبردهای مقابله‌ی منفی و ناسازگارانه‌تری استفاده می‌کنند و به تبع آن در روابط خود با دیگران نیز دچار مشکل‌هایی می‌شوند که مهارت‌های لازم را برای حل آن‌ها ندارند (۲۶). درنتیجه از دیگران فاصله می‌گیرند و خود را بیشتر با تلفن همراه مشغول می‌سازند.

پژوهش برزونسکی در سال ۱۹۹۲، بیانگر وجود رابطه بین سبک هنجاری و سبک مقابله‌ی اجتنابی است که این امر می‌تواند ناشی از پیروی افراد دارای سبک هنجاری از دیگران مهمی باشد که دارای سبک مقابله‌ی اجتنابی ناسازگارانه و منفی هستند (۲۷)؛ همان‌طور که در پیشینه‌ی پژوهش بیان شد مقابله‌ی مذهبی منفی با انواع اعتیاد دارای رابطه‌ی مثبت معنادار است؛ بنابراین آنان نیز به واسطه‌ی نوع مقابله‌ی که در زندگی از آن استفاده می‌کنند ممکن است به تلفن همراه وابستگی زیادی پیدا کنند.

یادآوری این نکته لازم است که این پژوهش با محدودیت‌هایی نیز روبه‌رو بوده است که از جمله‌ی آن‌ها می‌توان به نقش عامل‌های فرهنگی، اجتماعی و ... اشاره کرد که تأثیر آن‌ها در این پژوهش نادیده گرفته شده است. بنابراین در تعمیم نتایج این پژوهش به گروه‌های دیگر باید جانب احتیاط را هم رعایت کرد. به‌علاوه با توجه به اینکه رابطه‌ی متغیرهای این پژوهش با اعتیاد به تلفن همراه که پدیده‌ی نسبتاً جدید است بسیار کم بررسی شده است، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌هایی مشابه یا مداخله‌محور نیز در این زمینه برای تأیید یا رد یافته‌ها، در جمعیت‌های دیگر انجام شود.

قدردانی

از تمامی دانشجویان دانشگاه زاهدان که با ما در این پژوهش همکاری کرده‌اند بسیار سپاسگزاریم.

References

1. Takao M, Takahashi S, Kitamura M. Addictive personality and problematic mobile phone use. *CyberPsychology & Behavior*. 2009;12(5):501-7.
2. Choliz M. Mobile phone addiction: a point of issue. *Addiction*. 2010;105(2):373-4.
3. Salehan M, Negahban A. Social networking on smartphones: When mobile phones become addictive. *Computers in Human Behavior*. 2013;29:2632-9.(Full Text in Persian)

17. Horton KD, Loukas A. Depressive symptoms, religious coping, and cigarette smoking among post-secondary vocational students. *Psychology of Addictive Behaviors*. 2013;27(3):705-13.

18. Giordano AL, Prosek EA, Daly CM, Holm JM, Ramsey ZB, Abernathy MR, et al. Exploring the relationship between religious coping and spirituality among three types of collegiate substance abuse. *Journal of Counseling & Development*. 2015;93(1):70-9.

19. Savari K. Construct and validate a questionnaire mobile phone addiction. *Journal of Educational Measurement*. 2013;15(5):123-41.(Full Text in Persian)

20. White JM, Wampler RS, Winn KI. The Identity Style Inventory A Revision with a Sixth-Grade Reading Level (ISI-6G). *Journal of Adolescent Research*. 1998;13(2):223-45.

21. Soltani M, Fooladvand K, Fathi-Ashtiani A. Relationship between identity and sensation-seeking with internet addiction. *Journal of Behavioral Sciences*. 2010;4(3):191-7.(Full Text in Persian)

22. Pargament KI, Smith BW, Koenig HG, Perez L. Patterns of positive and negative religious coping with

major life stressors. *Journal for the scientific study of religion*. 1998:710-24.

23. HasaniVajari K, Bahrimi H. The role of religious coping and spiritual happiness in explaining mental health. *Journal of Psychology & Theology*. 2005;9(3):248-60.(Full Text in Persian)

24. Raminmehr H, Charstad P. Quantitative research method using structural equation modeling. Tehran: Terme; 2015.(Full Text in Persian)

25. Henseler J, Sarstedt M. Goodness-of-fit indices for partial least squares path modeling. *Computational Statistics*. 2013;28(2):565-80.

26. Vojoudi B, Hashemi T, Abdolpour Gh, MashinchiAbbasi N. Predicting suicide ideation based on identity styles and coping strategies. *Contemporary Psychology*. 2015;10(1):47-56.(Full Text in Persian)

27. Berzonsky MD. Identity style and coping strategies. *Journal of personality*. 1992;60(4):771-88.